

תורה אור • פרשת ויצא • מאמר 3

וללבן שתי בנות וגו'

וללבן שתי בנות

לאה ורחל הן המחשבה האלוקית והדיבור האלוקי, העולמות הנסתרים והגלויים. יעקב אהב את רחל יותר, מפני שאור אין סוף נמשך בשלמות הגדולה ביותר דווקא באמצעות הדיבור והמעשה, שבהם הכול יכולים לקבל אותו, אף שהמחשבה חייבת תמיד להתלוות אליהם.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

likuteitorah.com/he/torah-ohr/vayeitzei/3/

הנקודה

לאה ורחל הן המחשבה האלוקית והדיבור האלוקי, העולמות הנסתרים והגלויים. יעקב אהב את רחל יותר, מפני שאור אין סוף נמשך בשלמות הגדולה ביותר דווקא באמצעות הדיבור והמעשה, שבהם הכול יכולים לקבל אותו, אף שהמחשבה חייבת תמיד להתלוות אליהם.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

המאמר מפרש את שתי בנותיו של לכן כשתי "ארצות החיים": לאה, אותיות המחשבה, העולם הנסתר; ורחל, אותיות הדיבור, העולם הגלוי. בזמן שבית המקדש היה קיים האירה רחל בגלוי בארץ ישראל, והביאה עמה נבואה והתגלות גלויה. בגלות יצאה רחל, המ"ם הפתוחה, לגלות יחד עם ישראל, אך לאה, המ"ם הסתומה, נשארה בארץ, ולכן צדיקים גדולים כמו האריז"ל יכולים להגיע שם להשגות נסתרות נעלות עוד יותר. מדוע, אם כן, הייתה לאה "שנואה"? יעקב הוא "הבריה התיכון", הממשיך את אור אין סוף מכתר עד מלכות, ולכן השתוקק להתגלותו למטה, ברחל. רחל הייתה עקרה מפני שקשה כל כך לגלות את האור בעולמות התחתונים הנפרדים, ואילו לאה ילדה בנים בתוך אצילות: יהודה (ביטול חיצוני, שורש מלכות דוד), ראובן ושמעון (ראייה ושמיעה), ולוי (התקשרות פנימית, שורשו של משה). דור המדבר, ששורשו בלאה, רצה לעבוד את ה' במחשבה בלבד, אך דווקא הדיבור והמעשה ממשיכים את האור הנעלה ביותר. לאה רצתה שהמחשבה תהיה העיקר; יעקב ידע שעיקר העבודה אצל רוב ישראל הוא הדיבור והמעשה, כשהמחשבה מצטרפת אליהם.

מבנה

1	שתי בנות, שתי ארצות	¶1
לאה ורחל הן מחשבה ודיבור, העולמות הנסתרים והגלויים. בזמן שבית המקדש היה קיים האירו שתיהן בארץ; בגלות רחל נסתרת ואינה נשמעת, ואילו לאה, המדרגה הנעלית והנסתרת יותר, נשארה בארץ כדי שצדיקים גדולים יוכלו להשיג אותה.		
2	מדוע יעקב אהב את רחל	¶1
יעקב, הבריה התיכון, ממשיך את אור אין סוף מכתר עד מלכות, ואף את הנשיקה הפנימית של חכמה, בינה ודעת אל רחל; לכן הוא הלוכך העליון, חסד טהור.		
3	רחל עקרה, בני לאה	¶2
לידה מכוח הדיבור הייתה פירושה גילוי בעולמות התחתונים הנפרדים, והדבר קשה מאוד; לאה ילדה בתוך אצילות. יהודה הוא ביטול חיצוני, לוי הוא התקשרות פנימית, ומשה בא מלוי.		
4	מחשבה ומעשה יחד	¶2
דור המדבר רצה לעבוד במחשבה בלבד, אך המעשה ממשיך אור רב יותר. לאה רצתה שהמחשבה תהיה ראשונה; יעקב בחר באוהל רחל, בדיבור ובמעשה, כשהראייה והשמיעה שבמחשבה מצטרפות אליהם.		

קטע 1 • 11

שתי בנות, שתי ארצות

קטע 2 • 11

מדוע יעקב אהב את רחל

1 וללכן שתי בנות^{1,2} וגו'. הנה לאה ורחל הם אותיות המחשבה ואותיות הדבור. שהם עלמא דאתכסיא ועלמא דאתגליא³ (עיין לקמן בד"ה בכ"ה בכסליו בפ"י ושם ה' קטנה רחל)

"וללכן שתי בנות" וכו'. לאה ורחל הן אותיות המחשבה ואותיות הדיבור, שהן העולם הנסתר והעולם הגלוי. (ראו להלן במאמר המתחיל "בכ"ה בכסלו", בביאור "ושם ה' קטנה רחל").

המאמר פותח בפסוק המציג את בנותיו של לכן, לאה ורחל. בחסידות הן מייצגות שתי דרכים שבהן האור האלוקי מתבטא: לאה היא "מחשבה", עולם פנימי ונסתר, ורחל היא "דיבור", עולם היוצא אל הגלוי. כשם שמחשבתו של אדם פרטית ודיבורו נשמע לאחרים, כך העולם "הנסתר" והעולם "הגלוי" של ה' נבדלים במידת הגילוי.

וזהו ענין בארצות החיים.⁴ ב' ארצות. שבזמן שבהמ"ק היה קיים היו שני הבחינות מאירים בא"י.

זהו פירוש "בארצות החיים" — שתי ארצות. בזמן שבית המקדש עמד, שתי הבחינות האירו בארץ ישראל.

בעל התהלים מדבר על "ארצות" החיים בלשון רבים. אדמו"ר הזקן מפרש ששתי הארצות הן לאה ורחל, מחשבה ודיבור, ואומר שבעת שבית המקדש עמד האירו שתייהן בארץ ישראל.

והעיקר היה בחי' רחל⁵ (שנקראת עקרת הבית)^{6,7} כי המחשבה מתלבשת בתוך הדבור והדבור היה מתגלה.

העיקרית הייתה בחינת רחל, הנקראת "עקרת הבית", מפני שהמחשבה מתלבשת בדיבור והדיבור היה גלוי.

מבין השתיים, רחל — הדיבור — הייתה העיקרית בזמן שבית המקדש עמד, מפני שהמחשבה אינה נשארת פרטית: היא מתלבשת בדיבור, ולכן מה שהתגלה באמצעות הדיבור נשא בתוכו גם את המחשבה. הכינוי "עקרת הבית" נאמר על רחל, כדמות המרכזית בבית.

ולפי שרחל שהוא בחי' הדבור הוא עלמא דאתגליא לכך היה אז בא"י גילוי אלקותו ית' שהיו חכמים גדולים בעלי רוח"ק ונביאים

ומכיוון שרחל, בחינת הדיבור, היא העולם הגלוי, היה אז בארץ ישראל גילוי אלקותו ית': היו בה חכמים גדולים בעלי רוח הקודש ונביאים

מכיוון שרחל היא "העולם הגלוי", מרכזיותה בארץ ישראל הביאה לכך שהאלוקות נראתה שם בגלוי. הדבר ניכר באנשים: חכמים בעלי רוח הקודש ונביאים.

(וכמו שפרש"י⁸ גבי יונה ויחזקאל⁹ שאין הנבואה שורה אלא בא"י)¹⁰ ובפרט בהמ"ק והשראת השכינה בקה"ק ואורים ותומים ועבודת הקרבנות שהי' יורד אש שלמעלה. משא"כ אחר חורבן בהמ"ק שגלו ישראל וגלתה עמהם השכינה.¹¹

ובייחוד בבית המקדש, בהשראת השכינה בקודש, (כפי שרש"י פירש בנוגע ליונה וליחזקאל, שהנבואה שורה רק בארץ ישראל) הקודשים, באורים ותומים ובעבודת הקרבנות, שבה ירדה אש מלמעלה. לא כך לאחר חורבן בית המקדש, כשישראל גלו והשכינה גלתה עמם.

רש"י מציין שיונה ברח לחוץ לארץ משום שהנבואה אינה שורה מחוץ לארץ ישראל, ומביא את אותו עניין בנוגע ליחזקאל שהתנבא בבבל. בבית המקדש היה גילוי נוסף: השכינה בקודש הקודשים, האורים ותומים שבאמצעותם קיבל הכהן הגדול תשובות, והאש שירדה מן השמים על המזבח. לאחר החורבן, מלמדים חז"ל, השכינה עצמה גלתה עם ישראל.

שהיא בחי' רחל שהיא בבחי' גלות בעי' שרי' ואינה מאירה כלל¹² מערך הגלוי שהיתה מאירה בזמן הבית שהי' הדבור מתגלה משא"כ עכשיו כתיב כרחל לפני גוזי' נאלמה.¹³

היא בחינת רחל, הנמצאת בגלות בין שבעים השרים, ואינה מאירה כלל בערך הגלוי שהאירה בו בזמן שבית המקדש [השכינה] עמד, כשהדיבור היה גלוי. ואילו עכשיו נאמר: "כרחל לפני גוזי' נאלמה".

השכינה הגולה היא רחל, בחינת הדיבור, שכעת היא נסתרת בין "שבעים השרים" — הכוחות הרוחניים המושלים על האומות. אדמו"ר הזקן מפרש את הפסוק בישיבתו "כרחל לפני גוזי' נאלמה" כרחל, הדיבור האלוף, המשתתקת: היא אינה מאירה עוד כפי שהאירה בעבר.

והעבודה היא בדרך בירורים¹⁴ כו' (וכמ"ש ע"פ במדבר סיני)¹⁵ ומ"מ נשאר מאיר בא"י בחי' לאה והיא מדרגה יותר גבוהה מבחי' רחל וכמשל המחשבה שהיא רוחניות ונעלית מן הדבור

והעבודה היא בדרך הבירורים וכו' (כפי שמבואר על הפסוק "במדבר סיני"). ואף על פי כן, בחינת לאה ממשיכה להאיר בארץ ישראל, והיא מדרגה גבוהה יותר מבחינת רחל, כמו שמחשבה רוחנית ונעלית מן הדיבור.

בגלות העבודה היא "בירורים": חילוף והעלאה של ניצוצות הקדושה שנפלו לעולם, במקום ליהנות מגילוי גלוי. ואף על פי כן, משהו עדיין מאיר בארץ ישראל — לאה, בחינת המחשבה, שהיא גבוהה מן הדיבור, כשם שמחשבה רוחנית ונעלית מן המילים המבטאות אותה.

(שהיא אינה בגלות כי רחל נק' מ"ם פתוחה שיש ממנה פתח ומבוא ליניקת החיצונים בזמן הגלות משא"כ מבחי' מ"ם סתומה.¹⁶ ושם הוא שרש לאה עיין בזהר ר"פ תרומה דף קכ"ו ב' ¹⁷ ודף קכ"ז)

שהרי היא אינה בגלות: רחל נקראת מ"ם פתוחה, שיש ממנה פתח ומבוא ליניקת החיצונים בזמן הגלות; לא כך בבחינת מ"ם (סתומה, ושם שורשה של לאה. ראו בזהר, ריש פרשת תרומה, דף קכ"ו ע"ב ודף קכ"ז)

לאה אינה בגלות. צורתה הסופית של האות מ"ם (ם) סגורה מכל צד, ואילו המ"ם הרגילה (מ) פתוחה למטה. רחל, הדיבור, היא המ"ם הפתוחה, שדרכה יכולים "החיצונים" לינוק בגלות; שורשה של לאה במ"ם הסתומה, שאין להם בה כניסה. אדמו"ר הזקן מפנה לזוהר בתחילת פרשת תרומה.

אך לפי שהוא עלמא דאתכסיא והעלם לכך אין הגילוי אלקות עכשיו בא"י מערך הגילוי שה"י בזמן בהמ"ק קיים.

אך מכיוון שזהו העולם הנסתר, בחינת העלם, גילוי האלקות בארץ ישראל כיום אינו דומה לגילוי שהיה בזמן שבית המקדש עמד.

אבל מכיוון שלאמה היא העולם הנסתר, אורה אינו מופיע בגלוי. לכן האלקות בארץ ישראל כיום אינה נראית כפי שנראתה בזמן בית המקדש.

ומ"מ הצדיקים הגדולים אשר בארץ יכולים להשיג עכשיו בא"י השגות עליונות יותר אפי' ממה שהשיגו צדיקים כמותם בזמן הבית

ואף על פי כן, הצדיקים הגדולים שבארץ יכולים להשיג כיום בארץ ישראל השגות נעלות יותר אפילו ממה שהשיגו צדיקים כמותם בזמן בית המקדש.

בהסתר יש יתרון נסתר. צדיקים גדולים החיים בארץ יכולים להגיע כיום להשגות גבוהות יותר מאלה שהגיעו אליהן צדיקים במדרגתם בזמן בית המקדש, מפני שבארץ נותרת בחינת לאה, הגבוהה יותר.

(מאחר שההשגה היא בבחי' מחשבה עליונה כמו שהיא עדיין למעלה מהתלבשות בעולם הדבור) וכמו האר"י ז"ל¹⁸ שהשיג השגות עצומות מה שלא השיגו צדיקים גדולים בדורות הקדמונים.¹⁹

כמו האר"י ז"ל, שהשיג, (מפני שההשגה היא בבחינת המחשבה העליונה כפי שהיא עדיין למעלה מהתלבשות בעולם הדיבור) השגות עצומות שלא השיגו צדיקים גדולים בדורות הקודמים.

הטעם הוא שהשגתם נוגעת במחשבה העליונה כפי שהיא לעצמה, לפני שהתלבשה בדיבור. האר"י, רבי יצחק לוריא מצפת, הוא דוגמה לכך: בארץ ישראל השיג עומקים בחכמת הקבלה שצדיקים גדולים בדורות קודמים לא השיגו.

ולהבין מ"ש כי שנואה לאה^{20, 21, 22} כו'. הרי יעקב השיג ודאי בעלמ' דאתכסי'.²³ אך הענין כי יעקב נק' בריח התיכון²⁴ המברח מן הקצה אל הקצה.²⁵

כדי להבין את הכתוב "כי שנואה לאה" וכו': הרי יעקב בוודאי השיג את העולם הנסתר! אלא העניין הוא שיעקב נקרא "בריח התיכון המברח מן הקצה אל הקצה".

עולה כאן שאלה: התורה אומרת שלאֶה הייתה "שנואה", כלומר יעקב אהב אותה פחות מרחל. מדוע יעדיף יעקב את הדיבור על פני המחשבה הנעלית יותר, שהוא בוודאי יכול היה להשיג? התשובה מתחילה בכינוי של יעקב בזהר: "הבריח התיכון" של המשכן, שעבר בכל הקרשים מקצה לקצה.

פ"י שהוא הממשיך אור א"ס ב"ה מן הקצה עליונה (היינו הקו הבוקע החלל כמ"ש במ"א)²⁶ מבחי' כתר למטה ולכן נאמר בו תוספת וי"ו ואלקי יעקב.

כלומר, הוא ממשיך את אור אין סוף ברוך הוא מן הקצה העליון — היינו הקו הבוקע את החלל, כפי שמבואר במקום אחר — מבחינת כתר ולמטה. לכן נאמר בו ו' תוספת: "ואלקי יעקב".

תפקידו של יעקב הוא להמשיך את אור אין סוף מלמעלה, מכתר, המדרגה שלמעלה מן השכל, דרך כל המדרגות שמתחתיו. "הקצה העליון" הוא הקו, קרן האור הדקה הנכנסת לחלל שנותר לאחר הצמצום. האות ו' הנוספת ב"ואלקי יעקב", שאינה מופיעה בשמות אברהם ויצחק, רומזת להמשכה כלפי מטה: ו' היא קו הנמשך למטה.

וכן והנורא²⁷ שמייחד ומחבר חו"ג ע"י המשכת והארת האין והיינו ע"י בחי' בטול. וכל ההמשכו' שלו הוא עד הקצה התחתונה. דהיינו בבחי' מלכות עלמא דאתגליא.

וכן "והנורא": הוא מייחד ומחבר חסד וגבורה על ידי המשכת והארת האין, כלומר על ידי בחינת ביטול. כל ההמשכות שלו מגיעות עד הקצה התחתון, היינו לבחינת מלכות, העולם הגלוי.

בברכה "הגדול, הגיבור והנורא", שלוש המילים מכוונות לאברהם — חסד, ליצחק — גבורה, וליעקב — "הנורא", המחבר ביניהם. הוא יכול לייחד חסד וגבורה מפני שהוא ממשיך את האין האלוקי, שלמעלה משניהם; באדם מתבטא הדבר בביטול. המשכתו אינה נעצרת באמצע, אלא מגיעה עד "הקצה התחתון", מלכות, העולם הגלוי.

וזוהו ויאהב (יעקב) גם את רחל²⁸ מלאה שכל תשוקתו היה להיות גילוי אור א"ס ב"ה למטה בעלמא דאתגליא שע"י יוכלו הכל לקבל

וזוהו "ויאהב" [יעקב] גם את רחל מלאה: כל תשוקתו הייתה שיתגלה אור אין סוף ברוך הוא למטה, בעולם הגלוי, כדי שכולם יוכלו לקבל,

זו הסיבה שיעקב אהב את רחל יותר מלאה. כל רצונו היה שאור אין סוף יתגלה למטה, בעולם הגלוי של הדיבור, כי רק כך כולם יכולים לקבל ממנו.

משא"כ מבחי' עלמא דאתכסיא כו' ולכן כתיב וישק²⁹ יעקב לרחל³⁰ על דרך שנקוד על וישקהו

בשונה מבחינת העולם הנסתר וכו'. לכן נאמר "וישק יעקב לרחל", בדומה למילה המנוקדת "וישקהו".

העולם הנסתר של המחשבה אינו נגיש לכולם. תיאור נשיקתו של יעקב לרחל נקרא בדומה למילה המנוקדת והמפורסמת "וישקהו", כשעשו פגש את יעקב; הנקודות רומזות למשמעות פנימית מיוחדת של הנשיקה. כאן הנשיקה מבטאת עומק של קשר שיעקב המשיך לרחל

דהיינו שבחי' חב"ד שהוא זיווג נשיקין ואתדבקו' רוחא ברוחא עד"מ הנשיקין שבאין מפנימית האהבה (עמ"ש במ"א ע"פ ישקני מנשיקות^{31,32} וע"פ אמצאך בחוץ אשקך)^{33,34} וגם בחי' זו המשיך ברחל.

כלומר, בחינת חב"ד, שהיא זיווג נשיקין והידבקות רוח ברוח, על דרך הנשיקות הבאות מפנימיות האהבה (ראו מה שמבואר במקום אחר על "ישקני מנשיקות" ועל "אמצאך בחוץ אשקך"); גם בחינה זו המשיך ברחל

בלשון הזוהר, נשיקה היא חיבור רוח ברוח, קרבה פנימית הנובעת מעומק האהבה; בספירות היא מקבילה לשכל — חכמה, בינה ודעת. יעקב המשיך גם את המדרגה הפנימית והשכלית הזאת לרחל, כדי שהדיבור יישא בתוכו את עומק המחשבה. אדמו"ר הזקן מפנה לביאוריו על שני פסוקים בשיר השירים העוסקים בנשיקות.

וז"ש אעבדך שבע שנים ברחל³⁵ בתך הקטנה כי לבן הוא בחי' לובן העליון^{36,37} מקור החסדים שכולו רחמים פשוטים דלית שמאלא בהאי עתיקא³⁸

וזהו שכתוב "אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה". לבן הוא בחינת לובן העליון, מקור החסדים, שכולו רחמים פשוטים, "דלית שמאלא בהאי עתיקא" — אין צד שמאל בעתיק הזה

יעקב עבד בשביל רחל, "בתך הקטנה", כלומר הדיבור, המדרגה התחתונה. פירוש שמו של לבן הוא "לבן", ובתורת האר"י הוא מייצג את "הלובן העליון", מקור כל החסדים, רחמים טהורים שאין בהם שמץ של דין. הוזהר אומר על המדרגה הנקראת עתיקא שאין בה "צד שמאל", כלומר אין בה ריסון או חומרה כלל.

רק שלמטה נשפל בלבן גשמי³⁹ ומ"מ כתיב כלו הפך לבן טהור⁴⁰ הוא אפי' הנגע כו' ועל לבן כתיב וישכם לבן בבקר⁴¹ שבכ"י מתגבר ונמשך אור החסד עליון.

אלא שלמטה הוא השתלשל ונעשה לבן גשמי. ואף על פי כן נאמר: "כולו הפך לבן טהור הוא" — אפילו הנגע וכו'. ועל לבן נאמר "וישכם לבן בבקר", כי בכל יום מתגבר ונמשך אור החסד העליון

לבן הגשמי היה רמאי, ובכל זאת שורשו קדוש: הלובן העליון ירד למדרגה נמוכה מאוד והפך לאדם גשמי. דיני צרעת מדגימים זאת: כשהנגע הלבן מכסה את כל הגוף, האדם טהור. הפסוק "וישכם לבן בבקר" רומז שהבוקר, זמן החסד, הוא העת שבה החסד העליון מתחזק ונמשך למטה בכל יום.

קטע 3 • 21

רחל עקרה, בני לאה

קטע 4 • 21

מחשבה ומעשה יחד

2 וינשק לבניו ובנותיו⁴² שנמשך בכל פרצופי האצ"י זכרים ונקבות. ואח"כ ולבן שב למקומו למעלה מעלה ויעקב הלך לדרכו⁴³ להמשיך בחינת לובן העליון הנ"ל למטה מטה ברחל בתו הקטנה בחי' דבור כו'.

"וינשק לבניו ובנותיו" — כלומר, [האור] נמשך בכל הפרצופים של אצילות, הזכריים והנקביים. אחר כך "ולבן שב למקומו", למעלה מעלה, "ויעקב הלך לדרכו", להמשיך את בחינת הלובן העליון האמורה למטה מטה, אל רחל בתו הקטנה, בחינת הדיבור וכו'.

לבן, הלובן העליון, "נישק את בניו ואת בנותיו": חסדו נמשך בכל הפרצופים של אצילות, הזכריים והנקביים כאחד. לאחר מכן הוא "שב למקומו", נסוג לשורשו הנעלה, ואילו יעקב "הלך לדרכו" — תפקידו להוריד את הלובן העליון עד למטה, לרחל, בחינת הדיבור

ולכן היתה רחל עקרה⁴⁴ כי ההולדה מבחי' הדבור הוא להיות הגילוי בבי"ע וא"א להיות הולדה וגילוי בבי"ע שהרי הנבראים הם נפרדים וא"א להתגלות להם בחי' לובן העליון הנ"ל.

ולכן רחל הייתה עקרה, מפני שלידה מבחינת הדיבור פירושה גילוי בעולמות בריאה, יצירה ועשיה. אי אפשר שתהיה לידה וגילוי בבריאה, יצירה ועשיה, שהרי הנבראים חשים את עצמם נפרדים, ואי אפשר לגלות להם את בחינת הלובן העליון האמורה.

כך מוסבר מדוע רחל הייתה עקרה. "לידת" הדיבור פירושה שהאלוקות תתגלה בעולמות הנמוכים בריאה, יצירה ועשיה, שבהם הנבראים חשים את עצמם נפרדים מה'. נבראים כאלה אינם יכולים לקבל בגילוי את הלובן העליון, ולכן נמנעה הלידה מרחל.

(ומש"ל דרחל נק' עלמא דאתגלייא מ"מ להיות הגילוי ע"ד בחי' לידה הוא קשה ביותר כו' ויש חילוק גדול בין שארי השפעות לבחי' לידה שהוא גילוי עליון יותר ועמ"ש בזוהר פ' פנחס דרמ"ט)⁴⁵

ולעניין מה שנאמר לעיל שרחל נקראת העולם הגלוי: אף על פי כן, גילוי באופן של לידה קשה ביותר וכו'. יש הבדל גדול בין (השפעות אחרות לבין בחינת לידה, שהיא גילוי נעלה יותר. ראו בזוהר, פרשת פנחס, דף רמ"ט

אדמו"ר הזקן מקדים תשובה לשאלה: רחל היא "העולם הגלוי", אז מדוע אינה יכולה לגלות? מפני שלידה אינה השפעה רגילה: היא מגלה דבר-מה מעצם מהותו הנסתרת של ההורה, וזהו גילוי נעלה הרבה יותר, שקשה מאוד לחולל בעולמות התחתונים. הוא מפנה לזוהר על פנחס, דף רמ"ט, לעניין ההבדל הזה.

אבל לאה שהיא המחשבה ילדה ששה בנים שהם הספיי שבאצ"י⁴⁶ עצמו ששם היה שרש השבטים

; אבל לאה, שהיא בחינת המחשבה, ילדה שישה בנים, שהם הספירות שבאצילות עצמה, שבה שורשם של השבטים

לאה, המחשבה, אכן ילדה: שישה בנים. לידתה הייתה בתוך אצילות עצמה, בין הספירות, המידות האלוניות, שבה אין נפרדות המונעת את הגילוי; שם שורשם של השבטים.

ולכן נק' שבטי⁴⁷ יה. יהודה הפעם אודה⁴⁸ בחי' בטול והודאהרי הוא נמשך ומסתעף מן המחשבה דוקא.

ולכן הם נקראים "שבטי יה". "יהודה — הפעם אודה": הודאה היא בחינת ביטול והכרה, והיא נמשכת ומסתעפת דווקא מן המחשבה.

מכיוון ששורש השבטים באצילות, בעל התהלים מכנה אותם "שבטי יה", על שם שם אלוקי. לאה קראה ליהודה על שם "אודה"; הודאה היא סוג של ביטול, והכנעה לפני ה' נובעת מהמחשבה ומהתבוננות, ולא מן הדיבור.

וכן ראובן ושמעון ראה ושמיעה הוא ג"כ למעלה מבחי' הדבור אלא מן המחשבה הן נמשכים כו'

כך גם ראובן ושמעון: ראייה ושמיעה הן למעלה מבחינת הדיבור, והן נמשכות מן המחשבה וכו'

שמו של ראובן קשור לראייה, ושמו של שמעון לשמיעה. גם ראייה ושמיעה נעלות מן הדיבור: הן קולטות ולא מבטאות, ומקורן במחשבה

(כמ"ש במ"א ע"פ יהודה אתה^{50, 49} כו') וגם לוי שהוא בחי' התקשרות כמ"ש הפעם ילוה⁵¹ כו'

גם, לוי, שהוא בחינת התקשרות, ככתוב "הפעם ילוה" וכו'. (כפי שמבואר במקום אחר על הפסוק "יהודה אתה" וכו')

אדמו"ר הזקן מפנה לביאורו על ברכת יעקב "יהודה אתה ידוך אחיך". שמו של לוי נגזר מ"לווה": "הפעם ילוה אישי אלי". לוי מייצג התקשרות, קשר עמוק של המחשבה.

נמשך ונולד ג"כ מן המחשבה כנראה בחוש במי שהוא בעל מחשבה שאינו מרגיש כלל בעסקים החולפים לפניו מחמת גודל התקשרות שיש לו בהמחשבה.

גם הוא נמשך ונולד מן המחשבה, כפי שניתן לראות בבירור באדם השקוע במחשבות, שאינו מרגיש כלל במה שמתרחש סביבו, בגלל עוצמת התקשרותו במחשבה.

גם התקשרות נובעת מן המחשבה. אפשר לראות זאת באדם השקוע עמוק במחשבה: הוא אינו שם לב למה שקורה סביבו, מפני שמחשבתו קשורה כולה ברעיון.

וכמ"ש במדרש בעובדא דרי חייא רבה.^{52, 53} וכן גבי רבא (בפ' אר"ע)⁵⁴ דהוה מעיין בשמעת"י כו'.

כפי שמסופר במדרש במעשה של רבי חייא רבה; וכן אצל רבא (בפרק "רבי עקיבא"), שהיה מעיין בשמועתו וכו'.

שני סיפורים ממחישים זאת. בתלמוד הירושלמי מסופר על רבי חייא רבה, ובתלמוד הבבלי מסופר שרבא היה שקוע כל כך בלימודו, שלא הבחין שאצבעותיו מדממות. בשניהם ניכר כיצד התקשרות המחשבה מביאה לכך שהעולם החיצוני נעלם.

ולכן יצא ממנו משה⁵⁵ שהיה כבד פה וכבד לשון⁵⁶ דהיינו שלגודל התקשרותו בבחי' בטול⁵⁷ ונחננו מה⁵⁸ לא היה יכול להיות משפיע כו'

ולכן יצא ממנו משה, שהיה "כבד פה וכבד לשון": בגלל עוצמת התקשרותו בבחינת הביטול, "ונחננו מה", הוא לא יכול היה להיות משפיע וכו'.

זו הסיבה שמשם יצא מלוי. משה אמר שהיה "כבד פה וכבד לשון": התקשרותו בה' וביטולו, שהתבטאו בדבריו "ונחננו מה", היו עמוקים כל כך, עד שהיה לו קשה לפנות החוצה, לדבר ולהשפיע לאחרים.

שהיא בחי' הדבור כו' ועיקר הפרש בין התקשרות דלוי שהוא בחי' בטול ובין הודיה דיהודה שהוא ג"כ בחי' בטול הוא

שהיא בחינת הדיבור וכו'. ההבדל העיקרי בין התקשרותו של לוי, שהיא בחינת ביטול, לבין הודאתו של יהודה, שגם היא בחינת ביטול, הוא

השפעה לאחרים היא בחינת הדיבור, שמשם התקשה בה בשל פנימיותו. כעת שואל אדמו"ר הזקן מה ההבדל בין התקשרותו של לוי להודאתו של יהודה, שהרי שתיהן צורות של ביטול.

כי יהודה הוא בחי' הבטול בגילוי כענין מודים שכורע ומשתחוה ולכן יצאו ממנו מלכי בית דוד שבטולם הוא בחי' הבטול שבהתגלות וחיצוניות.

שיהודה הוא בחינת ביטול גלוי, כמו בתפילת "מודים", שבה כורעים ומשתחוים. לכן יצאו ממנו מלכי בית דוד, שהביטול שלהם הוא ביטול שבגילוי וביחצוניות.

הביטול של יהודה גלוי ונראה כלפי חוץ, כמו הכריעה ב"מודים", ברכת ההודאה שבתפילת העמידה, שבה מכופפים את הגוף. לכן מלכי בית דוד, שמוצאם מיהודה, מבטאים ביטול הנראה כלפי חוץ: מלכותם מבטאת בגלוי את הכניעה להי

אבל לוי שהוא בחי' ההתקשרות והבטול בפנימיותו ועצמותו הגם שבחיצוניות אינו נגלה כלל וכענין בטול דצבא השמים לך משתחוים⁵⁹ שהשתחואה של המלאכים אינו ענין השתחואה גשמיות אלא שמשתחוה⁶⁰ ובטל בהשגתו ברוחניות

אבל לוי הוא בחינת התקשרות וביטול בפנימיותו ובעצמותו, אף שהדבר אינו מתגלה כלל בחיצוניות. כך הוא הביטול של "צבא השמים לך משתחוים": השתחווית המלאכים אינה השתחוויה גשמית, אלא השתחוויה וביטול רוחניים בתוך השגתם

הביטול של לוי פנימי ועצמי, ואינו נראה כלל כלפי חוץ. הוא דומה למלאכים שעליהם נאמר "צבא השמים לך משתחוים": למלאכים אין גוף שיוכלו להשתחוות בו, ולכן השתחוויתם היא ביטול של מציאותם בתוך השגתם את ה'

ולכן יצא ממנו משה (ועמ"ש במ"א ההפרש בין משה ואליהו שהוא גם כן עד"ז) ואח"כ ותעמוד מלדת שלא היה יכול להיות בחי' גילוי עוד.

לכן יצא ממנו משה (וראו מה שמבואר במקום אחר על ההבדל בין משה לאליהו, שגם הוא באותו אופן). אחר כך "ותעמוד מלדת", מפני שלא היה עוד אפשר שיהיה גילוי

לכן משה, הפנימי מכולם, יצא מלוי. אדמו"ר הזקן מציין שההבדל בין משה לאליהו מתנהל לפי אותו עיקרון. לאחר ארבעה בנים "ותעמוד מלדת": הגילוי שהמחשבה יכולה להוליד הגיע לגבולו

(ועמ"ש ע"פ טובה הארץ מאד מאד^{61,62} דענין דור המדבר שהיה מבחי' לאה עולם המחשבה וטענו למה צריכים לירד בבחי' עולם הדבור שהוא בחי' מלי' ארץ תתאה לקיים המצות בדבור ובמעשה הלא זה אפשר לקיים גם ע"י התומ"צ ברוחניות

וראו מה שמבואר על "טובה הארץ מאד מאד": דור המדבר היה מבחינת לאה, עולם המחשבה, וטען: מדוע עלינו לרדת לבחינת) עולם הדיבור, שהיא מלכות, הארץ התחתונה, כדי לקיים את המצוות בדיבור ובמעשה? הרי אפשר לקיים גם את התורה, והמצוות ברוחניות,

הסוגריים הארוכים מיישמים את הדברים על דור המדבר, ששורשו היה בלאה, עולם המחשבה. לפי הצגת אדמו"ר הזקן, הם טענו: מדוע עלינו להיכנס לארץ, הארץ התחתונה של מלכות, ולקיים מצוות בדיבור ובמעשה גשמיים, כשאפשר לקיים תורה ומצוות ברוחניות, במחשבה?

דהיינו ע"י המחשבה כו' אך באמת היו בטעות גדול דע"י דבור ומעשה דוקא נמשך גילוי אוא"ס ב"ה ביתר שאת לאין קץ כי נעוץ סופן בתחלתן⁶³ כו' ומרבע"ה התפלל תקט"ו תפלות⁶⁴ ליכנס לארץ כו'.

כלומר, באמצעות המחשבה וכו'? אך באמת טעו טעות גדולה, כי דווקא באמצעות דיבור ומעשה נמשך גילוי אור אין סוף ברוך הוא בעוצמה לאין קץ, שהרי "נעוץ סופן בתחילתן" וכו'. ומשה רבנו התפלל תקט"ו תפילות כדי להיכנס לארץ וכו'.

הם טעו טעות גדולה. דווקא דיבור ומעשה גשמיים ממשיכים את אור אין סוף בעוצמה רבה לאין שיעור, מפני שכפי שנאמר בספר יצירה, "נעוץ סופן בתחילתן": הנקודה התחתונה קשורה בנקודה העליונה. לכן משה רבנו, אף ששייך לפנימיות של לאה, התפלל 515 פעמים שיתאפשר לו להיכנס לארץ.

ועפ"ז יובן עוד ענין ויאהב יעקב את רחל⁶⁵ דוקא שהיא בחי' דבור ומעשה כי שנואה לאה ההפך מכוונת דור המדבר.

על פי זה יובן עוד ענין ב"ויאהב יעקב את רחל" דווקא, שהיא בחינת דיבור ומעשה; "כי שנואה לאה" — ההפך מכוונתו של דור המדבר.

כך אפשר להבין עוד מדוע יעקב אהב דווקא את רחל: היא דיבור ומעשה. "שנואה לאה" היא ההפך מרצונו של דור המדבר להישאר בעולם המחשבה.

ואמנם צריך ביאור מ"ש לאה הפעם ילוה אישי⁶⁶ אלי דוקא דודאי לא עלה על דעתה לאפוקי מבחי' דבור ומעשה.

אך צריך להבין את דברי לאה: "הפעם ילוה אישי אלי" דווקא. הרי בוודאי לא עלה בדעתה להוציא מכלל העניין את בחינת הדיבור והמעשה.

?אך עולה כאן שאלה בנוגע ללאה. כשאמרה "הפעם ילוה אישי אלי", ברור שלא התכוונה לוותר על דיבור ומעשה; מה אפוא ביקשה

אלא הענין כי באמת צ"ל ב' הבחי' מודו"מ דהא בלא הא לא סגי ועמ"ש במ"א בענין לויתן⁶⁷ ושור הבר שהוא ג"כ ענין ב' בחי' הנ"ל לויתן לשון התקשרות בחי' בטול דנוני ימא

אלא העניין הוא שבאמת נחוצות שתי הבחינות, מחשבה ודיבור ומעשה; האחת אינה מספיקה בלי האחרת. וראו מה שמבואר במקום אחר בענין הלויתן ושור הבר, שגם הוא ענין שתי הבחינות האמורות: לויתן הוא מלשון התקשרות, בחינת הביטול של דגי הים,

התשובה היא שנחוצות שתי הבחינות — מחשבה ודיבור ומעשה — ואף אחת מהן אינה מספיקה לבדה. סעודת הלויתן ושור הבר לעתיד לבוא מייצגת את שתי הבחינות: הלויתן, ששמו קשור גם למשמעות "מחובר", מייצג את דגי הים, שחיים בתוך מקורם ובטלים אליו

כמו הפעם ילוה כו' ולא רצתה שיהיה העיקר ע"י בחינה זו ע"ד שאמרו בחסידים הראשונים⁶⁸ שהיו שוהין ט' שעות בכל יום בתפלה שהוא כענין בטול והתקשרות הנ"ל דמחשבה כו'.

כמו "הפעם ילוה" וכו'. לא רצתה שעיקר העבודה יהיה באמצעות בחינה זו, בדומה למה שנאמר על חסידים הראשונים, שהיו שוהים תשע שעות בכל יום בתפלה. זהו עניין הביטול וההתקשרות של המחשבה שהוזכר לעיל וכו'.

לא רצתה שההתקשרות הפנימית תהיה העיקר, והדיבור והמעשה יהיו משניים. הדבר דומה לחסידים הראשונים, שעליהם מספר התלמוד שהיו מתפללים תשע שעות ביום, שקועים בביטול ובהתקשרות המחשבה.

ואימתי תורתן נעשית אלא מתוך שחסידים הן כו' הרי רוב עסקם היה עדי"ז (ומבואר ענין זה לקמן בד"ה ששים המה מלכות⁶⁹ כו' אחת היא יונתי⁷⁰ כו')⁷¹

"ואימתי תורתן נעשית? אלא מתוך שחסידים הם" וכו' — נמצא שרוב עיסוקם היה בדרך זו. (עניין זה מבואר בהמשך, במאמר המתחיל "ששים המה מלכות" וכו', "אחת היא יונתי" וכו').

התלמוד שואל על אותם חסידים: "ואימתי תורתן נעשית?" ומשיב שמתוך שהיו חסידים, תורתם השתמרה והתברכה. כך או כך, עיקר עיסוקם היה בהתקשרות פנימית. אדמו"ר הזקן מוסיף שהמאמר על "ששים המה מלכות... אחת היא יונתי" מסביר זאת בהרחבה.

ואמנם יעקב ידע שזה אי אפשר רק לבני עלייה שהן מועטים אבל כל ישראל עיקר רוב העסק הוא ע"י דבור ומעשה

אולם יעקב ידע שהדבר אפשרי רק לבני עלייה, שהם מעטים; אצל כלל ישראל עיקר העיסוק הוא בדיבור ובמעשה.

יעקב ידע שהדרך הזאת אפשרית רק למעטים, בני עלייה. אצל עם ישראל כולו עיקר העבודה נעשה באמצעות דיבור ומעשה, לימוד תורה וקיום מצוות בפועל.

ולכן היה באהל רחל עיקר קביעותו שהוא בחי' דומי"ע ומי"מ צ"ל ג"כ מחשבה שמזה נמשך ראייה ושמיעה לאסתכלא ביקרא דמלכא כו'

לכן עיקר קביעותו הייתה באוהל רחל, שהיא בחינת דיבור ומעשה. ואף על פי כן נחוצה גם מחשבה, שממנה נמשכות ראייה ושמיעה — "לאסתכלא ביקרא דמלכא" וכו'.

לכן קבע יעקב את מקום מגוריו העיקרי באוהל רחל. עם זאת, גם מחשבה נחוצה, מפני שממנה באות "ראייה ושמיעה", היכולת המתוארת בזהר כ"לאסתכלא ביקרא דמלכא".

וכל האומר אין לי אלא תורה⁷² כו' אלא צ"ל רוי"ש רק כי אז נעוץ סופן כו':

"וכל האומר אין לי אלא תורה" וכו'. אלא נחוצות ראייה ושמיעה; ורק אז "נעוץ סופן" וכו'.

התלמוד אומר שמי שטוען שיש לו רק תורה, ללא מעשים, אין לו אפילו תורה. בדומה לכך נחוצים שני הדברים: הראייה והשמיעה של המחשבה לצד המעשה, כי אז הסוף קשור לתחילה, והמעשה התחתון ממשיך את האור העליון.

בעבודה

אדם עשוי להימשך לעבודה פנימית בלבד, של התכוננות והתקשרות, אך אצל רובנו עיקר העבודה הוא לימוד תורה בדיבור ומצוות במעשה, מפני שדווקא שם מתגלה אור אין סוף בשלמות הגדולה ביותר. עם זאת, המעשה אינו צריך להיות ריק: המחשבה, "הראייה והשמיעה" של השכל, צריכה להתלוות אליו, כשם שיעקב חי באוהל רחל ובכל זאת אהב את לאה.

שאלות לשיחה

1. מדוע דרגתה של לאה, המחשבה, נעלית מדרגתה של רחל, הדיבור, ובכל זאת יעקב אהב יותר את רחל?
2. כיצד ייתכן שארץ ישראל לאחר החורבן מאפשרת השגות נעלות יותר מאשר בזמן שבית המקדש היה קיים, אף שהאלוקות גלויה בה פחות?
3. מה ההבדל בין הביטול של יהודה לביטול של לוי, ומדוע מלכים יצאו מזה ומשה מזה?
4. מה הייתה הטעות של דור המדבר, וכיצד העיקרון "נעוץ סופן בתחלתן" משיב עליה?
5. מה רצתה לאה כשאמרה "הפעם ילווה אישי אלי", וכיצד בחירתו של יעקב מאזנת בין מחשבה לבין דיבור ומעשה?

your feet," was the [actual] beginning of the Book, only there is no chronological order [in Scripture]. Others say that (12:1f.) "Son of man, compose ...

On Your Way (Public Domain) • The Judaica Press complete Tanach with Rashi, translated by A. J. Rosenberg (CC-BY)

11 שגלו ישראל וגלתה עמהם השכינה

התלמוד מלמד שבכל מקום שגלו ישראל, גלתה השכינה עמם. אדמו"ר
הזקן מזהה את השכינה הגולה עם רחל.

Megillah 29a:4 ד"א:ד' Megillah

תנ"א, רבי שמעון בן יוחאי אומר: בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקדוש ברוך הוא, שבכל מקום שגלו — שכינה עמהם. גלו למצרים — שכינה עמהם, שנאמר: "הנגלה נגליתי לבית אביך בהיותם במצרים וגו'". גלו לבבל — שכינה עמהם, שנאמר: "למענכם שלחתי בבלה". ואף כשהן עתידין ליגאל — שכינה עמהם, שנאמר: "ושב ה' אלוקיך את שבותך". "והשיב" לא נאמר, אלא "ושב". מלמד שהקדוש ברוך הוא שם עמהם מבין הגליות.

It was taught: R. Shimon b. Yohai said: Come and see how beloved are Israel to G-d—... every place to which they were exiled the Shekhinah (G-d's Divine Presence) went with them. They were exiled to Egypt and the Shekhinah was with them, as it says, "Did I reveal myself to the house of your father when they were in Egypt" (II Samuel 2:27). They were exiled to Babylon, and the Shekhinah was with them, as it says, "For your sake I was sent to Babylon" (Isaiah 43:14). And when ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CC0)

הערת קה"ת

ראה מגילה כט, א. ספרי מסעי לה, ד. ועוד.

12 משא"כ אחר חורבן . . ואינה מאירה כלל

אור התורה מסביר שגם כיום יש הבדל בין ארץ ישראל לחוץ לארץ, ואילו כאן נאמר שרק צדיקים גדולים משיגים בארץ יותר. מסקנתו היא שכיום אפשר להשיג את עצם עניינה של הארץ באמצעות לימוד תורה שבעל פה.

הערת קה"ת

באווה"ת שלח ע' תנו מבאר שגם עכשיו יש הפרש בין א"י לחו"ל, וכאן מבאר שבזמן שאין בהמ"ק קיים אין יכולים להשיג בארץ יותר מבחו"ל, רק הצדיקים הגדולים, וכתב ע"ז הצ"צ שם "ע"כ צ"ל דעכשיו עיקר ענין הארץ יכולים להשיג ע"י עסק התורה שבע"פ", ע"ש בארוכה.

13 כרחל לפני גוויזי נאלמה

"כרחל לפני גוויזי נאלמה". המילה "רחל" מתפרשת ככבשה, והפסוק נקרא כרמו לדיבור האלוקי, רחל, המשתתק בגלות.

Isaiah 53:7 ד"ג:י"ג Isaiah

נגש והוא נענה ולא יפתח פיו כשה לטבח יוכל וכרחל לפני גוויזי נאלמה ולא יפתח פיו:

He was oppressed, though he humbled himself And opened not his mouth; As a lamb that is led to the slaughter, And as a sheep that before her shearers is dumb; Yea, he opened not his mouth.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י נג, ז.

14 והעבודה היא בדרך בירורים

אור התורה מוסיף שזהו עיקר עניין התלבשותה: היא יורדת ממדרגה למדרגה כדי לברר ולחלץ את מה שנבלע.

הערת קה"ת

באווה"ת בראשית כרך א ר"ז, א מציין ע"ז "וזהו עיקר התלבשותה שנפלת ממדרגה למדרגה לברר ולהוציא בלעם מפי".

15 (וכמ"ש ע"פ במדבר סיני)

המאמר על "במדבר סיני" בתחילת במדבר מבאר את עבודת הבירורים בגלות שאלה מתייחס כאן.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת פ' במדבר בתחלתה.

16 מ"ם פתוחה . . מ"ם סתומה

דיון במ"ם הפתוחה ובמ"ם הסתומה

הערת קה"ת

נתבאר באווה"ת דרושים לשמע"צ ע' איתני, ובספר הליקוטים-דא"ח מהצ"צ ערך אותיות אות מ (ע' תתנ ואילך). ראה לקו"ת שמע"צ צג, ב.

17 עיין בזהר ר"פ תרומה דף קכ"ו ב'

אדמו"ר הזקן מפנה לפתיחת הווהר על תרומה בנוגע לשורשה של לאה, שהוא קושר למ"ם הסתומה

ספר הזהר, תרומה ב' י"ב-ד: כ"ג Zohar, Terumah 2:12-4:23

18 וכמו האר"י ז"ל

הנוסח המקביל מרחיב את הדוגמה: האר"י ותלמידיו, שזכו לרוח הקודש ולהתגלות אליהו, וכן הבית יוסף וכיוצא בו, דבר שלא נמצא מחוץ לארץ

הערת קה"ת

במאמרי אדה"א נ"ך ע' קצה "כמו האר"י ותלמידיו שזכו לרוח"ק וגילוי אליהו כו' והרב הב"י וכיוצא שלא נמצא כזה בחו"ל".

19 וכמו האר"י ז"ל . . בדורות הקדמונים

בכתב היד נאמר שהאר"י השיג מה שהתנאים והאמוראים לא השיגו, ואילו אנשים אחרים אינם יכולים להשיג זאת, מפני שלא היה העולם הנסתר

הערת קה"ת

בבוכ 1135 גובתי"ק הצ"צ: וכמו האר"י שהשיג מה שלא השיגו תנאים ואמוראים משא"כ שארי האנשים לא יוכלו להשיג כי לאה היא אתכסיא כו': ולבחין מ"ש.

20 כי שנאה לאה

"וירא ה' כי שנאה לאה". השאלה מהמאמר משיב עליה היא מדוע יעקב העדיף את רחל.

בראשית כ"ט:ל"א Genesis 29:31

וירא ה' כי שנאה לאה ויפתח את רחמה ורחל עקרה:

And the L-RD saw that Leah was hated, and he opened her womb; but Rachel was barren.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כט, לא.

21 כי שנואה לאה

התלמוד דן כיצד ניתן לכנות את לאה "שנואה". הערת קה"ת מפנה אליו ולבראשית רבה כמחלוקת המקבילה לקריאות השונות של "שנואה" בתורה אור ובתורה חיים.

בבא בתרא קכ"ג א' Bava Batra 123a

22 כי שנואה לאה

המדרש על "שנואה לאה", המובא בהערת קה"ת לצד בבא בתרא, כמחלוקת מקבילה על פירוש "שנואה".

בראשית רבה ע"א:1 Bereshit Rabbah 71:1

וירא ה' כי שנואה לאה וגו' - (תהלים סט) כי שומע אל אביונים היא ואת אסיריו לא בזה אמר רבי בנימין בן לוי: לא ראשו של פסוק הזה סופו, ולא סופו ראשו, לא היה צריך קרא למימר אלא, כי שומע אל אביונים ואת אסירים לא בזה, או כי שומע אל אביונים היא ואת אסיריו וגו', אלא, כי שומע אל אביונים ה', אלו ישראל. דאמר רבי יוחנן: בכל מקום שנאמר דל עני ואביון, בישראל הכתוב מדבר. ואת אסיריו לא בזה, אלו העקרות, שהן אסורות בתוך בתיהן ועלובות, וכיון שהקדוש ברוך הוא ...

"The L-rd saw that Leah was unloved, and He opened her womb, and Rachel was barren" (Genesis 29:31). "The L-rd saw that Leah was unloved..." "For the L-rd hears the impoverished and does not despise His prisoners" (Psalms 69:34) - Rabbi Binyamin ben Levi said: The beginning of this verse does not correspond with its end, nor does its end correspond to its beginning. The verse should have said only: "For the L-rd hears the impoverished and does not despise the prisoners" or: "For the L-rd hears His impoverished and...His ...

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

23 הרי יעקב השיג ודאי בעלמי דאתכסי

ההערה מיישבת סתירה לכאורה: כאן יעקב בוודאי השיג את העולם הנסתר, ואילו בתורה חיים נאמר שלא השיגו כלל. כאן העולם הנסתר הוא אותיות המחשבה; שם הכוונה לשורשה של לאה בבניה הפנימית, שלמעלה מכל השגה.

הערת קה"ת

בתו"א רד"ה וללכן ב' בנות דיעקב השיג ודאי בעדאתכסי ובתו"א שם דלא השיג כלל — לפלא גדול שהרי מפורש על אתר: בתו"א — שהמדובר באותיות המחשבה. בתו"א — בשרש לאה, פני' בינה, שכל הנעלם מכל רעיון וכו'. ולהעיר (1) באוה"ת שם אין בכלל הענין שהשיג או לא השיג. (2) ע"ד החילוק בפ"י כי שנואה בין תו"א ותו"א — נחלקו ג"כ ב"ב (קכג, א) וב"ר רפעי"א. — לקו"ש ח"י ע' 214. במאמרי אדה"א נ"ך ע' קצו מבאר שהקושיא "למה אהב יעקב לרחל יותר מלאה דלכאורה בחי' לאה יותר עליון מבחי' רחל". וראה ביאוה"ז להצ"צ כרך ב ע' תשלז.

24 יעקב נקי בריח התיכון

קטע נוסף בוורח המכנה את יעקב בריח תיכון, שאליה מפנה הערת קה"ת.

זח"ג קפו, 186a Zohar III, 186a

הערת קה"ת

זח"ב קעה, ב. זח"ג קפו, א ובכ"מ. באוה"ת בראשית כרך ב שצה, א מציין הצ"צ: "וכן מרומז ברבות פ' ויגש פצ"ד".

25 בריח התיכון המברח מן הקצה אל הקצה

"והברח התיכון בתוך הקרשים מברח מן הקצה אל הקצה". זוהר מחיל זאת על יעקב.

שמות כ"ו:28 Exodus 26:28

והברח התיכון בתוך הקרשים מברח מן הקצה אל הקצה:

and the middle bar in the midst of the boards, which shall pass through from end to end.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

26 פ"י שהוא הממשיך . כמ"ש במ"א

דיון נרחב בהמשכת האור מן הקצה העליון — הקו הבוקע את החלל — עד הקצה התחתון.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת בראשית כרך ב שפה, ב ואילך. וראה בהביאור שם שפה, א ואילך.

27 והנורא

"האל הגדול הניבור והנורא". בחסידות שלוש המילים מכוונות לאבות; "הנורא" הוא יעקב, המחבר חסד וגבורה.

דברים י"ז:10 Deuteronomy 10:17

כי ה' אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהֵי הָאֱלֹהִים וְאֲנִי הָאֲדֹנִים הָאֵל הַגָּדֹל הַגִּבּוֹר וְהַנּוֹרָא אֲשֶׁר לֹא יֵשָׂא פָנִים וְלֹא יִקַּח שֹׁחַד:

For the L-RD your G-d, He is G-d of gods, and L-rd of lords, the great G-d, the mighty, and the awful, who regardeth not persons, nor taketh reward.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

28 ויאהב (יעקב) גם את רחל

"ויאהב גם את רחל מלאה". הדבר מוסבר כתשוקת יעקב לגילוי בעולם הגלוי.

בראשית כ"ט:30 Genesis 29:30

וַיָּבֹא גַם אֶל־רַחֵל וַיֵּאָהֶב גַּם־אֶת־רַחֵל מֵלָאָה וַיַּעֲבֹד עִמּוֹ עוֹד שִׁבְעֵֽשָׁנִים אַחֲרָיו:

And he went in also unto Rachel, and he loved Rachel more than Leah, and served with him yet seven other years.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כט, ל.

29 וישקהו

המילה "וישקהו", המתארת את נשיקת עשו ליעקב, כתובה בספר התורה בנקודות מעליה. אדמו"ר הזקן קורא את נשיקת יעקב לרחל בדומה למילה מנוקדת זו.

בראשית ל"ג:4 Genesis 33:4

וַיֵּרָץ עֶשָׂו לִקְרָאתוֹ וַיִּחַבְקֵהוּ וַיִּפֹּל עַל־צַוְאָרוֹ וַיִּשָּׁקֵהוּ וַיִּבְכּוּ:

And Esau ran to meet him, and embraced him, and fell on his neck, and kissed him; and they wept.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

30 וישק יעקב לרחל

"וישק יעקב לרחל". הפסוק נקרא כהמשכת המדרגה הפנימית של חכמה, בינה ודעת לרחל.

בראשית כ"ט:11 Genesis 29:11

וַיִּשָּׁק יַעֲקֹב לְרַחֵל וַיֵּשָׂא אֶת־קִלּוֹ וַיָּבֶה:

And Jacob kissed Rachel, and lifted up his voice, and wept.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כט, יא.

31

ע"פ ישקני מנשיקות

שם "נשיקות" הן גילוי אהבה פנימית, כאהבת אב לבנו יחידו, גדולה מכדי להתבטא במילים ומתבטאת רק בהבל הפה. כך התורה מגלה את אור אין סוף בדילוג שלמעלה מסדר העולמות.

הערת קה"ת

לקו"ת שה"ש א, ד. וראה אוה"ת שה"ש ע' כד.

32

ישקני מנשיקות

"ישקני מנשיקות פיהו". אדמו"ר הזקן מפנה לביאורו שלו על הפסוק להבנת עניין הנשיקות.

Song of Songs 1:2: שיר השירים א':ב

יִשְׁקֵנִי מִנְשִׁיקוֹת פִּיהוּ כִּי־טוֹבִים דְּדִיךְ מִיַּיִן:

Let him kiss me with the kisses of his mouth— For thy love is better than wine.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

33

וע"פ אמצאך בחוץ אשקך

שם "אמצאך בחוץ" מתייחס לאנשים העסוקים במסחר ואינם יכולים ללמוד תורה תמיד, ובכל זאת יכולים להגיע לקרבה של "נשיקות" באמצעות עבודתם בחוץ.

הערת קה"ת

לקמן פ' תרומה פ, ג.

34

אמצאך בחוץ אשקך

"אמצאך בחוץ אשקך". ביאור נוסף על הנשיקות שאליו מפנה אדמו"ר הזקן.

Song of Songs 8:1: שיר השירים ח':א

מִי יִתֶּנְךָ כָּאֵחַ לִי יוֹנֵק שְׂדֵי אֹמִי אֲמַצְאָךְ בַּחוּץ אֲשַׁקְךָ גַּם לֹא־יָבוֹז לִי:

Oh that thou wert as my brother, That sucked the breasts of my mother! When I should find thee without, I would kiss thee; Yea, and none would despise me.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

35

אעבדך שבע שנים ברחל

"אעבדך שבע שנים ברחל בתך הקטנה". רחל, "הקטנה", היא הדיבור, המדרגה התחתונה שיעקב עבד למענה.

בראשית כ"ט:18: Genesis 29:18

וַיֹּאֲהֵב יַעֲקֹב אֶת־רָחֵל וַיֹּאמֶר אֲעֲבֹדְךָ שִׁבְעַת שָׁנִים בְּרָחֵל בַּתְּךָ הַקְטָנָה:

And Jacob loved Rachel; and he said: 'I will serve thee seven years for Rachel thy younger daughter.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כט, יח.

36

לבן הוא בחי' לובן העליון

Etz Chaim: הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד

הערת קה"ת

ע"ח שער העקודים פ"א.

37

לבן הוא בחי' לובן העליון

בשער העקודים כותב האר"י שלבן הוא סוד הלובן העליון הקודם לאצילות. אדמו"ר הזקן משתמש בכך להסביר את לבן כמקור החסד.

עץ חיים ו':ב'2: Sefer Etz Chaim 6:2

הנה אותן הדי' אלפין שציירנו לעיל בחוטם הם נכנסין בפה ונעשים שם די' הבלים והנה די'פ הבל גימ' קמ"ח כי ע"י השינים שבתוך הפה נטחנים אותן הדי' הבלים ונעשים קמח ונגמרת פעולתן ואל יקשה בעיניך מ"ש לעיל כי מן אור און שמאל הנכנס בפה נעשה ממנו חיצוניות הכלי ומן נקב חוטם שמאל נעשה פנימיות הכלי ועם היות כי אור מקיף גדול ומעולה מאור פנימי עם כל זה פנימיות הכלי גדול מחיצוניות הכלי כנראה בחוש העין מה שאין כן בחינת האורות כי אור הגדול שלא יוכל הכלי להגביל ולקבל בתוכו מאיר ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

38

דלית שמאלא בהאי עתיקא

האירא רבא אומרת שאין בעתיק, העתיקא, "צד שמאל" — אין בו דין. הדבר מתאר את הרחמים הטהורים של הלובן העליון.

Zohar III, 129ax זח"ג קכט, א

הערת קה"ת

זח"ג קכט, א.

39

רק שלמטה נשפל בלבן גשמי

שיחה על שורשו הקדוש של לבן, הלובן העליון, שנפל ונעשה לבן הגשמי והרמאי.

הערת קה"ת

ראה לקו"ש חט"ו ע' 262.

40

כולו הפך לבן טהור

"כולו הפך לבן טהור הוא". כשהנגע מכסה את כל הגוף האדם טהור; הלבון, אפילו בנגע, משקף את שורשו הקדוש.

ויקרא י"ג:13: Leviticus 13:13

וְרָאָה הַכֹּהֵן וְהָיָה כִּסְתָה הַצָּרְעָת אֶת־כָּל־בְּשָׂרוֹ וְטָהַר אֶת־הַנֶּגַע כָּלֹּי הַפֶּה לִבֶּן טָהוֹר הוּא:

then the priest shall look; and, behold, if the leprosy have covered all his flesh, he shall pronounce him clean that hath the plague; it is all turned white: he is clean.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא יג, יג.

41

וישכם לבן בבקר

"וישכם לבן בבוקר". הבוקר הוא זמן החסד; הפסוק רומז לכך שהחסד העליון מתחזק בכל יום.

בראשית ל"ב:1: Genesis 32:1

וַיִּשְׁכֶּם לָבֵן בַּבֹּקֶר וַיִּנָּשֶׁק לְבָנָיו וּלְבָנוֹתָיו וַיְבָרֶךְ אֹתָהֶם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לָבֵן לְמִקְמוֹ:

And Laban arose early in the morning, kissed his sons and daughters, and blessed them; and then Laban went and returned to his place.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית לב, א.

פסוקה 2

42 וינשק לבניו ובנותיו

"וישכם לבן בבוקר וינשק לבניו ולבנותיו ויברך אותם וילך וישב לבן למקומו". הפסוק נקרא כהמשכת הלובן העליון בכל הפרצופים של אצילות, ולאחר מכן כהסתלקותו.

בראשית ל"ב:1א: Genesis 32:1

וַיִּשְׁכֶּם לְבֶן בְּבֹקֶר וַיִּנָּשֶׁק לְבָנָיו וּלְבָנוֹתָיו וַיְבָרֶךְ אֶתָּהֶם וַיֵּלֶךְ וַיָּשָׁב לְבֶן לְמִקְוָמוֹ:

And Laban arose early in the morning, kissed his sons and daughters, and blessed them; and then Laban went and returned to his place.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

43 ויעקב הלך לדרכו

"ויעקב הלך לדרכו". דרכו של יעקב היא להמשיך את הלובן העליון למטה, אל רחל.

בראשית ל"ב:2ב: Genesis 32:2

וַיַּעֲקֹב הָלַךְ לְדַרְכּוֹ וַיִּפְגְּעוּ־בּוֹ מַלְאֲכֵי אֱלֹקִים:

And Jacob went on his way, and the angels of G-d met him.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

44 ולכן היתה רחל עקרה

"וירא ה' כי שנואה לאה ויפתח את רחמה ורחל עקרה". שתי מחציות הפסוק משמשות בקטע.

בראשית כ"ט:31א: Genesis 29:31

וַיֵּרָא ה' כִּי־שְׂנוֹאָה לְאֵה וַיִּפְתַּח אֶת־רַחְמָהּ וְרַחֵל עֲקָרָה:

And the L-RD saw that Leah was hated, and he opened her womb; but Rachel was barren.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

45 (ומש"ל דרחל . . פנחס דרמ"ט)

אור התורה מסביר שלידה היא גילוי הנסתר כפי שהוא בעצמותו, ושאי אפשר להמשיך את אצילות לבריא כפי שהיא; לכן היה לרחל קשה ללדת

הערת קה"ת

ראה אוה"ת כאן ר"ז, ב שמבאר "כי הלידה הוא בחי גילוי ההעלם כמו שהוא בעצמותו, וא"א להיות האצ"י כמו שהוא נמשך בבריא, ולכן היתה מקשה ללדת". ע"ש.

46 שהם הספיי שבאצ"י

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

ל"ת להאריז"ל פי ויצא.

47 שבטי יה

"שם עלו שבטים שבטי יה". שם ה' שבכ"טוי מורה על שורש השבטים באצילות.

תהילים קכ"ב:4: Psalms 122:4

שָׁשָׂם עָלוּ שְׁבָטִים שְׁבַט־יִהְיָ עֲדוֹת לְיִשְׂרָאֵל לְהַדוֹת לְשֵׁם ה'

Whither the tribes went up, even the tribes of the L-RD, as a testimony unto Israel, to give thanks unto the name of the L-RD.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

48 יהודה הפעם אודה

"הפעם אודה את ה' על כן קראה שמו יהודה ותעמוד מלדת". השם מבטא הודאה, שהיא צורה של ביטול.

בראשית כ"ט:35: Genesis 29:35

וַתֵּהָר עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר הַפֶּעַם אֹדָה אֶת־ה' עַל־כֵּן קָרָאתִי שְׁמוֹ יְהוּדָה וַתַּעֲמֹד מִלֵּדָת:

And she conceived again, and bore a son; and she said: 'This time will I praise the L-RD.' Therefore she called his name Judah; and she left off bearing.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כט, לה.

49 כמ"ש במ"א ע"פ יהודה אתה

המאמר על "יהודה אתה" בתחילת ויגש מסביר כיצד ראובן ושמעון, ראייה ושמיעה, נמשכים מן המחשבה

הערת קה"ת

לקמן ר"פ ויגש.

50 ע"פ יהודה אתה

"יהודה אתה יודוך אחיר". אדמו"ר הזקן מפנה לביאורו על הפסוק

בראשית מ"ט:8: Genesis 49:8

יְהוּדָה אַתָּה יְיָדוּךְ אַחִירָה יְדָךְ בְּעֶרְףְּ אֶבְיָךְ יִשְׁתַּחֲוּוּ לָךְ בְּנֵי אֲבִיךָ:

Judah, thee shall thy brethren praise; Thy hand shall be on the neck of thine enemies; Thy father's sons shall bow down before thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51 הפעם ילוה

"הפעם ילוה אישי אלי". מקור שמו של לוי, המתפרש כהתקשרות

בראשית כ"ט:34: Genesis 29:34

וַתֵּהָר עוֹד וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר עֵתָה הַפֶּעַם יִלְוֶה אִישִׁי אֵלַי כִּי־יִלְדָתִי לוֹ שְׁלֹשָׁה בָנִים עַל־כֵּן קָרָאתִי שְׁמוֹ לְוִי:

And she conceived again, and bore a son; and said: 'Now this time will my husband be joined unto me, because I have borne him three sons.' Therefore was his name called Levi.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

52 וכמ"ש במדרש בעובדא דר' חייא רבה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה)

הערת קה"ת

ראה ירושלמי כלאים פ"ט ה"ג.

53 וכמ"ש במדרש בעובדא דר' חייא רבה

הערת קה"ת מפנה למקום זה בירושלמי, שם מובא סיפור רבי חייא רבה שאדמו"ר הזקן מתכוון אליו כדוגמה לשקיעה מלאה במחשבה

תלמוד ירושלמי כלאים ט:ג: Jerusalem Talmud Kilayim 9:3

54 וכן גבי רבא (כפ' אר"ע)

רבא היה שקוע כל כך בלימודו שישב על אצבעותיו ולא הבחין שהן מדממות. הדבר מוכיח שהתקשרות המחשבה יכולה להשכיח את העולם החיצוני.

שבט פ"ח 88a: Shabbat 88a

הערת קה"ת

שבת פה, א.

55 ולכן יצא ממנו משה

לקוטי תורה על צו מפנה לכאן ומצטט גם את הזוהר (22:11). הקטע קושר את משה ל"דגי הים", הנשמות הנשארות בתוך מקורן באצילות

הערת קה"ת

בלקו"ת צו ח, ג מציין לכאן וצ"יין גם לזח"ב יא, ב.

56 כבד פה וכבד לשון

משה אומר: "כבד פה וכבד לשון אנכי". הדבר מוסבר כתוצאה מהתקשרותו הפנימית, שהקשתה עליו לדבר כלפי חוץ.

שמות ד': Exodus 4:10

וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֲלֹהֵי בִי אֲדֹנָי לֹא אִישׁ דְּבָרִים אֲנִי גַם מִתְמַלֵּא גַם מִשְׁלֹשׁ גַּם מֵאֲזִי דְבָרְךָ אֲלֵי־עַבְדְּךָ כִּי כְבֹּד־פֶּה וְכָבֵד לְשׁוֹן אֲנִי:

And Moses said unto the L-RD: 'Oh L-rd, I am not a man of words, neither heretofore, nor since Thou hast spoken unto Thy servant; for I am slow of speech, and of a slow tongue.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

57 שלגודל התקשרותו בבחי' בטול

שם מתואר המן כנמשך ממדרגה גבוהה כל כך שאפילו האבות לא הכירוה, מדרגתו של משה, שבזכותו ירד המן. הדבר משלים את התמונה של מדרגתו הפנימית הייחודית של משה.

הערת קה"ת

ראה לקו"ת עקב יד, ב. סידור קי, ב. אוה"ת ויצא רו, א. ביאורו להצ"צ עי' תמו.

58 ונחננו מה

משה ואהרן אומרים "ונחננו מה". זהו הביטוי הידוע לביטולו של משה.

שמות ט"ז: Exodus 16:7

וּבֹקֶר וַיֵּרְאוּ אֶת־כְּבוֹד ה' בְּשָׁמְעוֹ אֶת־לַחְזֹתֵיכֶם עַל־ה' וַנַּחֲנוּ מָה כִּי תֵלִינוּ עֲלֵינוּ:

and in the morning, then ye shall see the glory of the L-RD; for that He hath heard your murmurings against the L-RD; and what are we, that ye murmur against us?'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

59 צבא השמים לך משתחוים

"צבא השמים לך משתחוים". השתחוויית המלאכים היא רוחנית, ביטול פנימי, והיא דגם לביטול של לוי.

נחמיה ט': Nehemiah 9:6

אַתָּה־הוּא ה' לְבַדְּךָ אַתָּה עָשִׂיתָ אֶת־הַשָּׁמַיִם שָׁמַיִם וְכָל־עֲצָבָאם הָאָרֶץ וְכָל־אֲשֶׁר עָלֶיהָ הַיָּמִים וְכָל־אֲשֶׁר בָּהֶם וְאֶתָּה מְחִיָּה אֶת־כָּל־עַמְּךָ וְצָבָא הַשָּׁמַיִם לְךָ מִשְׁתַּחֲוִיִּים:

Thou art the L-RD, even Thou alone; Thou hast made heaven, the heaven of heavens, with all their host, the earth and all things that are thereon, the seas and all that is in them, and Thou preservest them all; and the host of heaven worshippeth Thee.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

60 דצבא השמים . . אינו ענין השתחואה גשמיות אלא שמשתחוה

כתב היד מוסיף הוכחה לכך שהשתחוויית המלאכים אינה גשמית: המלאך מיכאל, כשהוא הולך דרך של חמש מאות שנה, היה כופף את הרקיע

הערת קה"ת

בגוכי"ק הצ"צ [וכ"ה באוה"ת בשלה עי' שנה שמציין לכאן]: דצבא השמים לך משתחוים שאינו ענין השתחואה גשמית שהרי מיכאל מהלך ת"ק שנה היה כופף הרקיע כו': אלא שמשתחוה. ע"כ. בסה"מ תרס"ט עי' קבו מציין לכאן.

61 ע"פ טובה הארץ מאד מאד

המאמר על "טובה הארץ מאד מאד" מסביר את רצונם של המרגלים להישאר בעולם המחשבה, ומפנה בחזרה למאמר זה

הערת קה"ת

לקו"ת שלה לח, ב. ושם מציין לכאן.

62 טובה הארץ מאד מאד

יהושע וכלב אומרים: "טובה הארץ מאד מאד". אדמו"ר הזקן מפנה למאמרו על הפסוק, העוסק במרגלים ובדור המדבר.

במדבר י"ד: Numbers 14:7

וַיֹּאמְרוּ אֶל־כָּל־עַדְת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עָבְרָנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד:

And they spoke unto all the congregation of the children of Israel, saying: 'The land, which we passed through to spy it out, is an exceeding good land.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

63 נעוץ סופן בתחלתן

"נעוץ סופן בתחלתן ותחילתן בסופן". העיקרון משמש להראות שהמדרגה התחתונה, המעשה הגשמי, קשורה לעליונה ביותר

ספר יצירה א': Sefer Yetzirah 1:7

עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן כשלהבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופר:

The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou count?

Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

64 ומרבע"ה התפלל תקט"ו תפלות

המדרש מספר שמשם התפלל 515 תפילות כדי להיכנס לארץ. הדבר מוכיח עד כמה כדאי היה להיכנס לתחום המצוות המעשיות

דברים רבה י"א: Devarim Rabbah 11:6

הערת קה"ת

דב"ר יא, ו. ראה אוה"ת פי' ואתחנן עי' קיג.

65 ויאהב יעקב את רחל

"ויאהב יעקב את רחל". קעת הדבר מוסבר כאהבתו למדרגת הדיבור והמעשה.

בראשית כ"ט: Genesis 29:18

וַיֹּאֲהֵב יַעֲקֹב אֶת־רַחֵל וַיֹּאמֶר אֶעֱבֹדְךָ שִׁבְעָ שָׁנִים בְּרַחֵל בְּתָרָה הַקְּטָנָה:

And Jacob loved Rachel; and he said: 'I will serve thee seven years for Rachel thy younger daughter.'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

66 וגם לוי . . הפעם ילוח אישי

שם מוסבר הלוי כחיבור ה"יש הנברא אל ה"אין" האלוקי באמצעות מסירות נפש באמירת "אחד" בקריאת שמע; הדבר ממשיך "ללווה אישי

כל קטע הסוגריים חסר בכתב יד זה

הערת קה"ת

כל המוסגר ליתא בגוכתי"ק הצ"צ.

וכל האומר אין לי אלא תורה

"כל האומר אין לי אלא תורה — אפילו תורה אין לו". לימוד לבדו אינו מספיק; נחוץ מעשה, וכאן גם המחשבה צריכה להצטרף למעשה

יבמות ק"ט ב:ד-ה-5-4:Yevamot 109b

עֲרֵבִי שְׁלֻזִין — דְּעֵבְדִי שְׁלוֹף דּוּץ. תּוֹקֵעַ עֲצָמוֹ לְדַבֵּר הֶלְכָּה — דְּתַנִּיָּא, רַבִּי יוֹסִי אוֹמֵר: כָּל הָאוֹמֵר אֵין לוֹ תוֹרָה — אֵין לוֹ תוֹרָה. פְּשִׁיטָא! אֶלָּא: כָּל הָאוֹמֵר אֵין לוֹ אֶלָּא תוֹרָה — אֵין לוֹ אֶלָּא תוֹרָה. הָא נִמְי פְּשִׁיטָא! אֶלָּא דְּאִפִּילוֹ תוֹרָה אֵין לוֹ. מַאי טַעְמָא? אָמַר רַב פֶּפְא, אָמַר קְרָא: "וְלִמְדָתָם וְעִשְׂתָּם" — כָּל שִׁשְׁנֹו כְּעִשְׂיָה יִשְׁנֹו בְּלִמְדָּה, כָּל שִׁאִינוֹ כְּעִשְׂיָה אִינוֹ בְּלִמְדָּה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יבמות קט, ב. נסמן לעיל ז, א.

אלי", ומובאת הפניה חזרה למאמר זה

הערת קה"ת

בלקו"ת שמיני יח, ג. נשא כא, ד מציין לכאן.

ועמ"ש במ"א בענין לוי'תן

ההערה מפנה ללקוטי תורה, סמוך לתחילת שמיני, בעניין הלוי'תן ושור הכר. הקטע שנמצא בספריא מדבר על הגילוי העתידי של הדיבור העליון, כפי שהוא אחד עם עצמות ה'

הערת קה"ת

ראה לקו"ת שמיני יח, ב.

בחסידים הראשונים

החסידים הראשונים היו שוהים שעה לפני התפילה, מתפללים שעה ושוהים שעה לאחריה, שלוש פעמים ביום — תשע שעות בסך הכול. התלמוד שואל מתי עסקו בתורה ומשיב שמתוך שהיו חסידים, תורתם השתמרה. הדבר מובא כדוגמה לדרך ההתקשרות הפנימית של לאה

ברכות ל"ב ב:כ"ב-20-22:Berakhot 32b

חֲסִידִים הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ שׁוֹהִין שָׁעָה אַחַת: מִנָּא הֲנִי מֵיִלִּי? אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי, אָמַר קְרָא: "אֲשֶׁרִי יוֹשֵׁבִי בֵיתִי". וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֹוִי: הַמִּתְפַּלֵּל צָרִיךְ לִשְׁהוֹת שָׁעָה אַחַת אַחֲרֵ תְּפִלָּתוֹ, שְׁנֵאמַר: "אֶךְ צַדִּיקִים יוֹדוּ לְשִׁמְךָ וְיָשׁוּבוּ לְיִשְׂרָאֵל אֶת פְּנִיךָ".

The pious men of old used to wait an hour. Whence is this? R. Joshua b. Levi said : The Scriptures state, "Happy are they that dwell in Thy house" (Ps. Ixxxiv, 5). R. Joshua b. Levi also said : He who prays should wait an hour after his prayer ; as it is said, "Surely the righteous shall give thanks unto Thy name, the upright shall dwell in Thy presence" (ibid. cxl. 14).

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות לב, ב.

ששים המה מלכות

"ששים המה מלכות". מילות הפתיחה של המאמר המאוחר שאליו מפנה אדמו"ר הזקן.

Song of Songs 6:8 שיר השירים ו':ח

שְׁשִׁים הֵמָּה מְלָכוֹת וּשְׁמָנִים פִּילָגְשִׁים וְעַלְמוֹת אֵין מִקְסָר:

There are threescore queens, And fourscore concubines, And maidens without number.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

אחת היא יונתי

"אחת היא יונתי תמתי". חלק מאותו מאמר

Song of Songs 6:9 שיר השירים ו':ט

אַחַת הִיא יוֹנָתִי תַמְתִּי אַחַת הִיא לְאֵמָה בָּרָה הִיא לְיֹולְדָתָהּ רְאוּהָ כְּנוֹת וְיֹאשְׁרוּהָ מְלָכוֹת וּפִילָגְשִׁים וְיִהְיֶה לָלוּהָ:

My dove, my undefiled, is but one; She is the only one of her mother; She is the choice one of her that bore her. The daughters saw her, and called her happy; Yea, the queens and the concubines, and they praised her.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

Likkutei Torah

הפרשה החסידית

על המהדורה

Hebrew text of Torah Ohr and Likkutei Torah and their marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes): © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

likuteitorah.com. תורגם מהמהדורה האנגלית של CC BY-NC 4.0: ביאורים והערות המקורות. תרגום: CC BY 4.0.

דרך Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) (Public Domain); On Your Way (Public Domain); The Judaica Press complete Tanach with Rashi, translated by A. J. Rosenberg (CC-BY); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Daf Shevui (CC0); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Sefer Etz Chaim (Public Domain); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain).

כשלשון המאמר לצדו, (openai/gpt-6-luna-pro:batch), בעזרת בינה מלאכותית likuteitorah.com התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

· Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725) הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו · Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309). למה ללמוד, וברכות הרבי. likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha/

© likuteitorah.com. או לספריית ליובאוויטש Sefaria מיום חגיגי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל-

likuteitorah.com/he/torah-ohr/vayeitzei/3/ מתוך

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק